

uone gestorum. uel ex consimilitudine
specie. ex quibus rebus psalmus con-
sistat ostendunt. ut sicubi est. pro die
sabbati. aut pro oculis filii. aut
pro die octaua. per corporalem super-
scriptionem significationemq; spiri-
talis psalmi intelligatur editio; uel
cum illius dauid. uel illi dauid. uel
ab absalon. uel saul. uel dohec. p-
phetiam que in psalmo fit consequa-
mur. In diapsalmate uero quod in
teriectum plurimus psalmus est. cog-
noscendum est de mutatione. aut p-
sone. aut sensus sub conuersione me-
tri musici inchoari; ut sicubi dia-
psalma intercesserit. aut aliquid a-
liud dici. aut etiam ab altero dici.
aut in altero artis musice modulo
cantari intelligendum sit. De pso-
nis aut sensibus ubi diapsalma in-
tercedere reperiemus. rationem asse-
rere temptabimus. ceterum modi mu-
sici disciplinam conseruare transla-
tio greca et latina non potuit. Hec
autem in compendiosam breuitatem
dicta sufficiant. nunc festinemus ad
ipsam psalmorum expositionem sti-
lum conuertere. Est autem diligens
ppensumq; iudicium expositioni u-

tum unum in locum congeste
sunt. uolenti unamquamq; ex-
tate. maximam ignaro affectu
facilitatem ut clauis uniuersum
inueniat. sicq; aut familiaritate.
cognitam clauem cito ex
la congeste uarietatis inuenire.
re. aut ingentis laboris apta
congruam clauem aperienti
cuiusq; aditus inuenire; quod
et qualitas non sinat non sine
nes claustris disparibus coar-
Itaq; secundum dei misericordiam
perendi uniuersumq; psalmi cl-
reperiri. huius ipsius primi
mi aditum propria sua et con-
clauis pandamus. Iste liber a
hebreos ppter diuersas causas
modis intytilatur. id est. a
hymnorum. aut liber solilo-
aut liber psalmorum. Ideo
lus eius est. liber hymnorum. q-
tum istud opus pertinet ad la-
dei. Ymni sunt cantus. laud-
continentes. Si sit laus. et non
dei. non est ymnus. Si sit lau-
dei. et non cantetur. non est y-
Oportet ergo ut si sit ymnus.
beat hec tria. et laudem. et dei.

metrum. tenet tamen
cipium est. scilicet quod in
arte apud nos sicut et apud
s laude dei conspicuum est.
etiam soliloquiorum non inme-
atur. eo quod in eo solus sp̄s
ullo humano ingenio. sine
loquatur. Vel soliloquium
na de xpo loquuntur soli psal-
quia dignus et manifestus
ur de illo. quam p̄phetia ceteri.
etiam dignitate. hec p̄phetia
uentiori usu habetur in eccle-
sias libet psalmorum recte
tus est. quia sc̄s dauid dulce
um huius p̄phetie. dulci so-
la organo. id est psalterio
et declarare. Volens enim mag-
re cultum templi ad honore
um archam de sylo reducere
egit tria milia hominum mu-
nistrum mentis deum laudanti-
et illis centum quinquagin-
efecit: quibus omnibus q̄
alios. ethan. eman. asaph.
an. p̄fectos adhibuit. Ipse q̄
um psalterio. modulans in ta-
culo. ad diuinum cultum
eos inuitauit. P̄phetiam hanc

sa laudis humane: set solo appe-
ntu superne patrie. Decem uero
corde psalterii. decem p̄cepta le-
gis significant. que omnia bene
implet qui ea exequitur. que in
psalterio detantantur. Dicitur
autem p̄phetia. non quia predicit
uentura. set quia proficit occulta.
Quis tempora tera sunt. p̄teritū.
presens. et futurū. Et ipsa fit ali-
quando p̄ figuras. aliquando per
sompnum. aliquando per occul-
tam reuelationem. sicut ista. quod
ipse p̄phetia attestatur. ubi ait. audi-
am quid loquatur in me dñs d̄s.
et occulta sapientie tue manifesta-
ti michi. Communis materia totius
operis huius xps est. triplici-
ter acceptus. id est. secundum di-
uinitatem. secundum humanita-
tem. et secundum corpus eius. q̄d
est ecc̄lia. Quod uero de contrari-
is. id est demonis et impiis ho-
minibus interferitur. non ideo fit
quod sine de principali materia
set ut principali materiei per q̄s
dam comoditates subserviant
ammissentur. ut in primo psalmo

quod dicitur de natura. p[ro]p[ri]e po-
test supponi. Sciendum uero est: q[uo]d
illos centum quinquaginta psalmo.
spiritu dei reuelante sc[ilicet] composuit
dauid. Et licet quidam psalmi ali-
orum nominibus intuleruntur. ut
est. salomonis. aggei. filioꝝ chore.
et aliorum quorumlibet: non ideo
factum est. quod ipsi psalmos com-
posuerunt. sed p[ro]pter misteria nomi-
num. siue officia. ad que sermo se-
quens uidetur p[er]tinere. Nec eo mo-
do ordinati sunt. quo a sc[ilicet] dauid
compositi. Cum enim in yre uire
peccasset. miserere mei deus. Post
hec uero pro persecutione absalon.
domine quid multiplicati sunt edi-
ca. Item cum a samuele prius un-
geretur. in regem. d[omi]n[us] illuminatio
mea. Mortuo autem saul. diligam-
te composuit. Hestras scriba qui
tytulos posuit. psalmos aliter qua[m]
dictati fuerant ordinauit: hoc for-
tassis sc[ilicet] sp[iritu] ideo disponente. ut cu[m]
ordo rerum. aut temporum. iuxta
litteram non tenetur: alter subti-
lior ordo iuxta spiritalem intelligen-
tiam requiratur. Et sunt quida[m].
qui quinq[ue] psalmoz libros esse uo-

lus. Sicut enim tytulus illi
et totam sequentem materia[m]
bat. ita psalmus iste qui pre-
totam materia[m] sequentis o-
tangit. De hac uero materia
tractat. ostendendo potentia[m]
uinitatis. p[er]fectionem huma-
xp[ist]i. uniuersitatem sc[ilicet]tatis u-
rum. conuersionem peccato-
patientiam et glam omnium
tentio sua est. nos commune
beatitudinem in primo pare-
missam. studeamus reparare
bis. et exemplo nostro in alio
ut possimus facere. hortati
ymagini noui hominis xp[ist]i
mari: de quo in hoc psalmi
agit. hoc modo. Remouet.
a mala. tam cogitationis qu[am]
peris: commendat in eo om-
p[er]fectionem uirtutis. et oste-
um utilem esse nobis. Scien-
uero est. quod illas p[er]fectione
quas communiter ponit in
psalmo. in ceteris psalmis qu[am]
tur multipliciter per partes
tur. Quia igitur omnes ad be-
tudinem tendunt. nec beati est

... sed et in ... non con
 ... iam nec in eo stare ua
 ... per se ... hoc fa
 ... a ordinari ... qu
 ... homo peccans ...
 ... em offit ...
 ... similem. **Explicit** prologus
 ... pendiositate collecti de
 ... expositarum opusculis.
 ... autē augustini. atq; sic
 ... Incipit de psalmo primo.

... eatus in
 ... qui non a
 ... bnt. De do
 ... mino nos
 ... tro ihesu
 ... xpo acci
 ... piendum
 ... est. qui n

... in consilio impiorum. sicut ho
 ... etus et qui uxori consensit.
 ... a serpente. ut dei precepta
 ... pneret. Et in uia peccator
 ... rit. Venit quidem in uia pec
 ... ca nascendo sicut peccatores et
 ... sicut. quia illecebra secula
 ... n non tenet. Et in cathedra
 ... tie non sedit. Noluit enim

...
 ...
 ...
 ...

... non ens. Vel cathedra pestilentie
 ... pniciosa intelligi potest. Deinde con
 ... siderandus est ordo uerborum. Abi
 ... rit. stetit. sedit. Abiit ille. cum retri
 ... hita deo. Stetit. cum delectatus est
 ... in peccato. Sedit. cum in sua superbia
 ... confirmatus. redire non potuit. ni
 ... si per eum liberatus. qui neq; abiit
 ... in consilio impiorum. nec in uia pec
 ... catorum stetit. nec in cathedra pesti
 ... lencie sedit. Potest etiam de quoli
 ... bet iusto intelligi quod dicitur. Bea
 ... tus uir qui non abiit et cetera. In co
 ... silio impiorum abire est. prius co
 ... silius assentire. In uia peccatorum stat.
 ... qui in malis operibus perseverat. In
 ... cathedra uero pestilentie sedet. qui
 ... malum quod agit. deus detestatur. Quis
 ... quis ergo beate uiuere uult. pra
 ... uia consilia sunt sperare euertere debet.
 ... Scriptum est enim. Corrumpunt
 ... bonos mores. colloquia mala. Pra
 ... uia quoq; opera et exempla nichilo
 ... minus uitanda sunt. quia sicut
 ... bonorum operibus et exemplis.
 ... boni ad meliora semp proficiunt et
 ... sic non numquam iniquorum factis
 ... et exemplis infirmi ad deteriora
 ... tendunt. Hinc psalmista alibi ait.

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...

...um ... dominum. **S**er que ma
na ... **D**irumpamus
inservant vincula eorum. et protra
mus a nobis iugum ipsorum. **I**d est
deservamus vincula religionis xpia
ne. ne nos sibi valeant subjugare. Sic
sic superbe mentes contra suum auc
torem frequenter se erigunt. dum su
am non eius voluntatem implere ap
pant. Et tanto diutius cadunt. qu
to superbius tendunt. a quo facti sunt.
Ser quid sequitur. **Q**ui habitant in
celis iridebit eos. et dominus sub
lannabit eos. Qui habitantes in ter
ra celestem deum iridere et sublanna
re presumunt. ab ipso celesti deo. ir
risione et sublannatione digni osten
dentur. Nam qui surrexit a mortui
s. et regnando iam habitat in celis.
cum ad iudicium veniet. irrisione et
iam durum et sublannatione eos di
gnos ostendet. Hinc per sapientiam
dicitur. Quia vocavi. et renuistis.
et extendi manum meam. et non sunt qui
aspicerent. et desperistis omne consiliu
meum. et increpationes meas neglex
istis. ego quoque in interitum vestro ri
debo. et sublannabo eum vobis quod
timebans ad venerit. cum irruerit

III

... **S**er quid sequitur. **Q**ui habitant in
celis iridebit eos. et dominus sub
lannabit eos. Qui habitantes in ter
ra celestem deum iridere et sublanna
re presumunt. ab ipso celesti deo. ir
risione et sublannatione digni osten
dentur. Nam qui surrexit a mortui
s. et regnando iam habitat in celis.
cum ad iudicium veniet. irrisione et
iam durum et sublannatione eos di
gnos ostendet. Hinc per sapientiam
dicitur. Quia vocavi. et renuistis.
et extendi manum meam. et non sunt qui
aspicerent. et desperistis omne consiliu
meum. et increpationes meas neglex
istis. ego quoque in interitum vestro ri
debo. et sublannabo eum vobis quod
timebans ad venerit. cum irruerit

is est. non ut terreno regnet
No. sed celesti. Air enim in quo
leco sit. Regnum meum non
est hoc mundo. Ergo est supra
dum. Et cum uellent eum raptum
regem. ut temporaliter reg
er nullis. aufigit. et terrenum
regnum respuit. Ergo xps spirita
ler constitutus est in nobis. u
ille maligno principe de cordi
nostris. regnet ipse in interio
rmine secundum spiritum. se
cum donationes gratiarum. et
ationes uirtutum. et edifica
tionum. ad salutem animarum
carum ut non iam regnet pecca
tum nostro mortali corpore. nec
iamus inmundicie ad unquam
set potius iusticie in sanctis
na. Sic ergo xpc in nobis
desiderat. ut ab inmundis spi
ritibus et inuis nos defendat. ut
in bonis et sacris operibus nos
ostentat. Sic in nobis regnare ap
petit. ut ad celeste regnum suo no
mine perducere possit. Sed quia
in hoc mundo sumus in certamine. suis
preceptis non cessat a...

8. Sicut
in apoc
8. 12

to a terris ad celestia subleuat. et
quicquid per alia precepta dicit. mit
tere nos ad hoc unum preceptum
semper intendit. Quod quidem du
plex est mandatum. Nam in dilec
tione dei. est dilectio proximi. Et
scriptum est. quia in his duobus
mandatis pender lex et prophete. Quod
quid ergo lex. quicquid propheta. quicquid
euanglium. quicquid aplice ser
mo predicat. omnia unum precep
tum. id est caritas una consummat.
Sed quia de potentia audiuimus.
de dignitate huius nostri regis
audiamus. Sequitur enim et dicit.
Dominus dicit ad me filius meus
es tu. ego hodie genui te. Quod p
phetiam audimus. hoc etiam per
euanglium legimus. Ibi enim di
citur quia cum dominus ihs bap
tizaretur. spiritus sanctus in colu
be specie descendit. et uox patris
intonauit. hic est filius meus dilec
tus. in quo michi complacuit. Ip
sum audite. ubi manifeste se termi
tas humane nature ostendit. quia
filius dei in specie hominis. et spiri
tus sanctus in specie columbe. et
in corpore intonat in similitudine

8
Sicut
in apoc
8. 12

libus omnimodo mentis ab ali-
enatio a mortalibus rebus. et
miseriarum seculi huius obli-
uio. que nomine dominionis
et sompni decenter et prophete
significatur. Sed hoc non tene-
re in hac uita. immo sperandū
est in futura. Hoc et uerba osten-
dunt. que futuri temporis sunt.

Quoniam in domine singulari-
ter in spe constituiti me. Bene a-
ut singulariter. Perit enim su-
peradita multiplicitas. et tenet
in actis singularitas. De quib'
multa in scripturis. Multa
in scripturis. et in uerbum erat cor unū.
una una. Singulares ex-
et simplices. id est secreti a
multitudine et turba nascendi
rerum esse debemus. et a
in amores eternitatis et unitatis.
in uni deo et domino inherere
capimus.

**Explicit de psalmo
quarto. Incipit de psalmo. 5.**

Titulus psalmi est p ea
que hereditatem accepit.
Intelligitur ecclesia que accepit
hereditatem. id est uitam eter-
nam per dominum ihesum.

Uerba mea auribus me
pe domine. intelligi
morem meum. Vocata in motu
deum. ut eo opulante pre-
seat nequitiam seculi huius
et ad eum perueniat. Que su-
aures diuinitatis. nisi pietas
eius et misericordia. quib' no-
audire dignamur. Ipsius eni-
q. est intelligere clamorem in-
terum. attendere et approbat
nostri cordis desiderium. U-
ba nostra dominus quasi au-
bus percipit. quando nostra
preces pie et misericorditer si-
cipit. Et bene post uerba cl-
mor adiungitur. quia tunc
cent deo uerba nostre deprec-
onis. quando procedunt ex
siderio cordis. Hinc per ap-
dicatur. Psallam spiritui. et
lam et mente. Sed quia no-
sufficit. ut uerba nostra a-
diat deus. et clamorem in-
ligat. nisi ad effectum per-
cat. recte subiungitur. **I**-
tende uoci orationis mee.
meus et deus meus. **A**-
diceret. Sic audi uerba

pat. Et filius ait. Perueni
ad patrem. Recte ergo primo
ex mens. deinde deus meus.
et tamen dicit intendite. ser
uende. quia pater et filius n
uo du. sed unus est deus. Can
m quoque subiungit quare ex
adienda sit. cum subiunxit.
Quoniam ad te orabo domine.
promissus adiungit. **M**ane
audi es vocem meam. et cetera.
uid est quod superior dicit.
uidi. quasi in presenti se exau
ri cuperet. nunc uero dicit.
mane fraudes. non exaudi. et
te orabo. et astabo. et uidebo.
te superior eius oratio. ipsam
rationem ostendit. Caligans
tem inter procellas huius se
t. quia sentit se non uidere
od caput. ideo dicit. mane
uides. Ac si diceret. Non es
. qui possis uideri ab eis.
uorum oculis non peccatorum
a diuina recessit. sed mane id
pacta erroris mei nocte.

uidebit. **Q**uoniam non deus
uolens iniquitatem in es. Iniqui
tas. malignitas. mendacium.
homicidium. dolus. et quicquid
huiusmodi est. non est. Quia rea
sentit. sic mane. ut uideatur
deus. Nos quondam in hoc
seculo inter temptationes sumus.
in peccatorum tenebris iacemus.
nec uerum statum habemus.
nec ueraciter uideamus. bene
ter enim stare est. in eternis
beatitudine permanere. Et ue
rum uidere est. deum in sua
maiestate contemplari. Sed ille
qui ueraciter est. et incommuni
biliter manet. apud quem ut
iacobus ait. non est transmuta
tio. nec inuisibilis obumbratio.
non est quoniam non est deus qui
iniquitatem uelit. ideo in hoc
seculo uobis iniquitas habundat.
se ipsum non ostendit. Sed quia
futura est. ut non huius in
iquitatis pertranscat. et mane
id est in resurrectione. electos su

na voluntate non spon. Erant ac
ceptabiles sacrificium in obla
tiones et holocausta. Est ignis fla
grantissime caritatis. Animus in
flammeur caritate. accipiat ea
dem caritas membra inuicem fa
um. Non ea prouocat militare cu
piditan. ut totus exardescat ig
ne amoris diuini. Talia holoua
usta. dicit dñs. in conspectu meo
sunt semp. Ad huc forte isrl. ruzi
tar de bubus. de ouibus. de hirc
is. ideo subiunctū est. **N**on ac
cipiam de domo tua uulos. neq
de gregibus tuis hircos. Preuoc
tat testamentum nouum. ubi om
nia illa uetera sacrificia cessau
erūt. Erat enim tunc p̄munita.
futurū quoddam sacrificium.
cuius sanguine mundaretur.
Quare non accipiam de domo
tua uulos. hircos. et cetera ta
lia. **Q**uoniam mee sunt omnes uires
siluaz. At si diceret. Qui omnes
siluaz. feras possides. illa que
in domo tua sunt uulos. hircos
non indigo. Sed forte ait isrl.
Bene dei sunt ille bestie terre. quia
non includo in curte mea. quas
non alligo ad p̄sepe meū. Et ne

pecus tuam meum est. **C**ogno
ui omnia uolatilia celi. id est appen
di omnia et numeram. Alia est
noticia dei. alia hominis. sicut
aliud est possidere dei. aliud pos
sidere hominis. Non enim tu qd
possides. totum habes in potesta
te. aut qm̄dā uinat bos tuus in
potestate tua est. Hec uolatilia de
aqua nata sunt uerbo dñi dicentis.
p̄fuerunt aque uolatilia celi. ubi
nouerat quod impauerat. ut aque
p̄ferrent. Nam certe nouerat
quod creauerat. et anteqm̄ crea
ret. nouerat. Tota est ergo noti
cia dei. ut apud ipsum essent quo
dam ineffabili modo. anteqm̄ cre
ata essent. et a te expectat. ut acci
piat quod anteqm̄ crearet non ha
bebat. Et pulchritudo agri. id est
ubertas omnium interea gignentium.
metum est. **S**um illo ager. cum
illo species terre. cum illo species
celi. cum illo omnia uolan
lia et omnes creatura. qm̄ ille ubiq
est. Si esuriere non dicam tibi.
Non esuriet. neq̄ sinit. non labo
rabit neq̄ dormiet. qm̄ custodit
isrl. Sed hec scdm̄ carnalitate mā
dicta sunt. quia tu ante qm̄ man

na nos p illud app
tium acutissimum mortem. Saul e
muntur dicitur interpretatur appet
tio. Appetitus malus. anime mors
est. Ut rex dicitur in filius diffide
ne. Persequitur autem nos. et p se. et p
ministros suos. Sed ab hoc rege tri
umphabunt. quando mortale hoc
induerit immortalitatem. cum fiet
sermo qui scriptus est. Ubi est mors
contemptio tua. ubi est aculeus tuus.
Interim impatientes sumus. ne de
filiis tuis iniqua. reficiamur paribus
scificatis in domo abimelech. ubi e
uerbo dei. et celestibus sacramentis
in domo ecclesie. Materia huius psal
mi est. utrumque genus hominum.
psecutorum. et patientium. Fidelis a
nima habens hunc intellectum.
quod hi qui modo in malicia glan
tur. postmodum dampnabuntur. et
qui modo patiuntur propter iustitiam.
postea gloriam percipient sempiternam.
loquitur hic contra ipsos perversos.
intendens. a perversitate renovare.
et vitam veritatis ostendere. ita dicit.

Quid glaris in malicia. et
potens es in iniquitate.
Tu psecutor et amator
mundi. cui licentia et potentia in

6.
iniquitate exercere. Nam sunt non
nulli. qui iniqua quidem faciunt. et
sed remordet eos conscientia de p
cato. atque in semet ipsis contremis
cunt. Et solet contingere. quod si
non dum ex omnibus possunt. a qui
vultam tam operibus pravis stu
dient se ipsos refrenare. Et sunt q
dam. qui letantur cum male fecerint.
et exultant in rebus pessimis. Hi
sunt qui habentis laxis. ad inveni
sum se precipitant malum. Tales
reclarguntur. in hoc psalmo. Om
in malicia glantur et potentes
sunt in iniquitate. reprehenditur
mens et voluntas mala. et actio
perversa. Maliciam autem exequi
tur p partes. cum subiungit.

Tota die. id est assidue in iusticia
am cogitant lingua tua. Aut fa
cis malum. aut dum non potes
facere dicitis malum. aut quando
nec hoc potes. vis et cogitas ma
lum. Linguam cordis committat
in hoc loco. non oris. Habet enim
cor nrm linguam suam. Quale
officium foris habet lingua in lo
quendo. tale officium lingua cor
dis intus habet in cogitando. hic
est. quod sine verborum strepitu. se

Hortus ergo scilicet iustitiam sibi. Et non prohi-
bitur dñm an-
te conspectum suum. Si enim cogno-
uissent. nunquam dñm gl'e crucifige-
rent. Fuit itaq; causa tanti peccati.
cecitas cordis et infidelitas. Secun-
dis uero causa. fuit supbia. **V**e ho-
mini illi qui non ponit dñm ante cō-
spectum suū. Nam dñs est illumi-
natio nr̄a. Quando eum homo in-
telligit. illuminat̄; quando intelli-
gere negligit. tenebratur. et sic inci-
dit in errorem omnē. et iniquitatē.

Isti sunt aheni. qui psecunt̄ corp̄
xp̄i. Non enim sunt a deo. sed a pa-
tre diabolo. Ipsi me non intellexer-
unt dñm. sed ecce in manifesto appa-
ret. quia reuera sum dñs. **E**cce e-
nim dñs pater scdm̄ quod ego homo
sum. adiuuat me in passione. ne
deficiam. et dñs filius eius suscep-
tor est anime mee. suscipiens eam
sibi in unitate p̄sone. **V**el susceptor
anime mee. quia post passionem.
in qua me adiuuit. animā meā in
gl̄a suscepit. hoc adiutorium p̄mit-
tit et m̄bris suis. ubi ait. Ecce ego
uobiscum sum usq; ad consumatio-

usq; oratio locum
Nunc autem uolens ostendere
nobis se esse gratulorū. et uolens
a patre. non iam ad patrem
ad nos dicit. Ecce enim dñs pater
me. et cetera. Non enim uolens
ut diceret patri quod
quod ipse p̄stabat; sed
nec erat hoc audire necessarium
ut patientie xp̄i discerem̄ ge-

III plurim. Ex his enim uerbis
umur; quia cum ab inimicis
la nobis irrogant̄. non debent
uisci. aut maledicere. aut
dictam exquirere. sed orare.
adiutorium expectare. **Q**ui
uindictam ego retribuam
dñs. **V**nde. non tam orandi
phando subiungit. **A**
mala inimicis meis. **E**cce
uindictam facit dñs. **M**ala
mali irrogant bonis. aut
bonis dñs. et retorquet in
Quid enim psecutio et ma-
tio nocet martyribz. **I**ta
dest ad salutem. illis uero
ad dampnationē. **V**nde

civitas huius lata et spatiosa est.
que ducit ad mortem. Usura est. quā
do plus exigitur quam comodatur.
Est alia peior usura. quando non di
mittis. quod tibi debent. et oculis
cordis tui turbatur in eo uersu quo di
citur. dimitte nobis debita nra. et ce
tera. Verbum etumeliosum audisti.
uis exigere dampnationis supplicium.
Fenerator iniuriarum es. Pugno pennis.
interfectionem queris. Usura ma
la est. Tales usure abundant in illa
civitate. Dolus est. quando aliud cor
de regitur. aliud ore pronuntiat. Qui
qui autem semper uolunt occultare
quod sunt. et demonstrare quod non
sunt. Deinde populum illum ostendit ido
esse merito puniendum. quia prius
familiaris extitit. et postmodum do
mino suo maledixit. Graviora autem
sunt mala que ab amicis inferunt.
Quoniam si inimicus meus id est gentilis
populus maledixisset michi. sicut iuda
cus maledixit. sustinuissem utique to
lerabilius. et mitius iudicassem. Et
si is qui oderat me quando ydola ad
orabat. super me magna locutus fuit. et
id est per superbiam insultasset. et mag

quodammodo locutus. **S**ed hec ambiguitas sermonum
posita est humane lo
Sic enim solemus loqui. for
luc ibo. forsitan hoc faciam.
miciis inquam tolerabilius
III **V**ero o iuda. homo scdm
tatem. unanimes per simulationem
clur meus per predicationem. ne
fidem. Qui simul conuilans n
chilices capiebas cibos. tam co
quam spirituales. Tu inquam o
tu o ple puerse. cum in tant
pseueres. numquid tolerandus
das et pls iudeus significant
fratres intra scam eccliam. qui
simulate uiuunt. tanto graui
to interius sunt electos pmu
tam exemplo suo dñs sustinet
set ipsi penam etnam non euad
Qui tales sunt. amittant mort
tenam. qua subditur. **V**e
mors sup illos. et descendant
num uiuentes. Mors sup illos
quando eos dampnatio etern
riet. uiuentes in infernum del
qui malum esse intelligunt qu
cunt. nec tam ab ipso desistu

non uiuentes. Ad illos
tinet hec sententia. qua dicitur
uat mors sup illos. et descē
infernum uiuentes. Quare.
nunc in habitaculis eoz. Et
um in angulis. set etiam in
eoz. sicut dicit. Usquequā
unt nequitia. Vel in habita
t est in corporibz eoz. in qu
apozaliter peregrinant. et mili
unt nequitie. et in medio
est in corde. Nequitas qual
z. ex toto corde faciunt. Uu
es sunt pereunt. **E**go au
clm clamau. et dñs salua
e. Si te afflixerit inimicus.
ad deum et saluabit te. hinc
psalmo ait. In uota me in
bulationis. et eruam te. **V**e
t mane et meridie narrabo
nuntiabo. et exaudiet uocem
Vespere dñs in morte. ma
resurrectione. meridie in ascē
Narrabo uespere patientiam
z annuntiabo mane uitam
gentis. orabo. ut exaudiat
ne ad dexteram patris. Exau
e. qui impellat p nobis. Itaq

exaudiet uocem meam. quia redi
met in pace animam meam. Ipse
est enim pax uera. In pace anima
redimur. quando de uitiis ad iu
tes. siue de hoc mundo ad patrem
p omnipotentis dei grām transtert.
Ab his qui redimet. Ab his qui ap
ppinquant michi. Nam ab his qui
longe sunt a me. facilis causa est.
Non me tam cito fallit. qui dicit.
ueni. ydolum adora. Multum
longe est a me. quia paganus ē.
Piculolius est michi de xpiano.
qui mecum habitat in domo. et
sub ymagine religionis. laqueum
michi parat deceptionis. Bene di
co qui appropinquat michi. qm in
ter multos erant mecum. Multa
est palea. et pauca sunt grana.
Multa sunt uocati. pauca u electi.
Isti autem non erant de paucis
saluandis. set inter multos. id ē
inter illos qui pntent ad paleā.
ad pditionem. erant mecum. In tri
tuo non erant mecum. set in palea
erant mecum. quia appropinquant
palea tritico. In sacramtis erant
mecum. in caritate non erant mecum.

Quintus. Beschreibung

quintus. Beschreibung. Quintus. Beschreibung. Quintus. Beschreibung.

rum in loco tabernaculi ammirabilis. usque ad domum dei. Ibi est enim spirituale sacrificium et sempiternum sacrificium laudis: et sacerdos sempiternus. et altare sempiternum. pacata mens iustorum. Hoc apertius dicimus fratres. Quicumque uerbum dei intelligere uolunt. non eis sufficiat caro quod propter eos uerbum est factum. ut lacte nutrentur: nec in terra sufficiat eis iste dies. festus. qui agnus occisus est. sed confirmatur in condolis. id est in confortationibus quousque ueniatur exaltatus a deo membris nostris. usque ad eius diuinitatem interiorem qui nobis exteriorem humanitatem lacte nutriendis prebere dignatus est. Et quid ibi aliud? nisi laudem eius mirabimur? Quid ibi dicemus aliud. nisi deus meus estis et confitebor tibi et deus meus estis et exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudisti me. et factus es michi in salutem? Non sine periti uerborum ista dicemus. sed dilectione. Inherens illis per se elamat ista uocem. et dicitur ipsa. uox ista est. Itaque sicut cepit laudem. ita terminat. Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. hinc cepit psalmus. hinc desinit. quoniam sicut ab initio quod desideramus? ita est. in finem quo redimus. Non est aliquid quod salubrius delectet quam laus dei. et semper alleluia. **Explicit de psalmo centesimo septimo. Incipit de psalmo centesimo octauo.**

Sanctus dicitur in...
 tantum dicitur in...
 hinc pleni uerbum...
 diano feruore calente inpro...
 constituit etate. ut neque maturo...
 simplena exordia? neque uespum...
 quidam semlis defectus. claritatem...
 perfecti splendoris decerperat. Qu...
 per singulas hebreorum digessit litteras...
 ut quemadmodum paruulorum ingen...
 nis litterarum elementis assuescere...
 sum discendi assumere? ita etiam...
 huiusmodi elementis. usum disc...
 uiuendi. Ipsa quoque litterarum...
 ut omnia hebreica nomina. non...
 nonabilis interpretationis uacua...
 immunia. Quorum significandi...
 cis suis apiemus. Notatur autem...
 almus per nomen hebrei elam...
 dicitur aleph. et interpretatur...
 hoc quoque sciendum est. quod...
 nomina siue complectere. siue...
 scilicet suas interpretationes accipiam...
 ad principalem semper intentionem...
 tare uidentur. Litteris autem...
 octonos uersiculos ascripsit. ut...
 doceret non pluralitatem. Hinc...
 cohercet omnia. et regit. Cui sub...
 omnia. et purgatio legitime...
 nonis impleta est. Octaua enim...
 tempus purgatio. uel ex lege. qu...
 tana die sollempnitas circumu...
 pleri statuta est. uel quia totus...
 conquinatus erat peccatis nostris...
 septem illis pollutus diebus. U...
 uenit dies resurrectionis.

in christo resurreximus et exiit
in nouitate uite. Ab exordio quod
psalmus iste exhortatur nos ad
ordinem. Beatum quippe esse tam
bonum est. ut hoc et boni ue
ri. et mali. Nec mirum est quod boni.
propterea sunt boni. sed illud est mirum.
quod mali etiam propterea sunt mali. ut
et beati. Nam quisquis libidini dedit.
in uia stuprisque corrumpitur et in hoc
lo beatitudinem querit. et se mise
ri putat. cum ad sue concupiscentie
potatem. leticiamque non peruenit.
Quia uero se quasi non dubitat iacta
miser ad talia facta peruenit. Et
siquis amarum facibus inardescit. ad
congregat quocumque modo diuitias.
vicius sit. Inimicorum sanguinem sum
m quocumque desiderat. et dominatione
usque affectat. crudelitatem suam quod
uis. uenis cladiibus pascit. membris
cleribus beatitudinem querit. Hos igitur
relinquit. et ueram miseriam. falsam be
titudinem requirentes ad uiam reuo
cat. si audiat uox ista diuina.

Beaati immaculati in uia. In su
periore psalmo. passio domini pro
missa est. ubi ergo diuina sa
cra reuelata sunt. et propheta induit
in uice resurrectionis leticiam. et pas
sus degustauit gratiam et iudicium iustorum
regatione. sacramentorum sanctifica
tionem populosque redemptos. et mortuo
rum resurrectionem. et exclamauit di
cens. In uia immaculati in uia. Sed quis
datus. Non utique qui in qua

cumque uia ambulat. sed qui in christo am
bulat. Ipse enim dicit. Ego sum uia. In
hac uia. qui ambulat non errat. si ta
men ab ipsa nunquam recedat. Et est
uia lex. Et ideo dum immaculatus est.
in lege domini ambulat. Nec ambula
re in hac uia desinat. ne immaculatus
esse desistat. Ambulemus ergo in lege
domini et curramus in decem mandato
rum operatione. ut cursu completo.
brauium cum apostolo capiamus. **B**e
ati qui scrutantur testimonia eius. Quam
pulcher ordo. quam plenus gracie et
doctrine. Non prius qui scrutantur tes
timonia eius. dicit. sed prius beati im
maculati in uia. Ante enim uita. quam
doctrina querenda est. Vita enim bona.
et sine doctrina habet gratiam. Doctri
na uero sine uita. non habet integra
tem. Doctrina domus. plenitudo tabu
larum sunt ista et hec que secuntur et
precedunt. sunt uita et pavor. et bo
num principium. et tractatus iste di
citur manus. id est tactus cordis. uel
manus. id est operatio discipline. Ex
ipsis precedentibus. et subsequentiibus ac
quiruntur sempiternum adiutorium et
quia hic psalmus est oculus oris iusti
cie. id est instrumentum. per quod aspi
ciatur dominus ihesus. de cuius ore pro
cedit omnis iusticia. Et uocatio capitis.
quia uocat ad caput. id est ad christum. Et
signa dentium. id est demonstrantia
qui sunt in corpore christi dicendi dentes.
id est alios incorporantes. In malivolam
enim animam. non cadet sapientia. Idcirco

promisisse. cum dicit. Et custodiam illam
in toto corde meo. **S**et quia et hoc mi-
nis ualet uerbis propriis. nisi adiu-
uetur ab illo qui iubet ut faciat quod iu-
bet. Adhuc me inquit in semita manda-
torum tuorum. quia ipsam uolu. Pa-
rum est michi uoluntas mea. nisi meo
III quod nolui ipse me deducas. Semita est
autem uia mandatorum dei. quam se
dilatato corde cucurrisse iam dixerat.
Set ideo semitam uocat. quia angusta
est. uia que ducit ad uitam. Et cum sit
angusta. nisi dilatato corde non curri-
tur. Set quoniam adhuc proficit. ad-
huc currit. ideo diuinum auxilium
quo deducatur inquit. quia neque uo-
lens. neque currentis. set misericors
est dei. Denique quia et ipsum uelle deus
operatur in nobis. sequitur et dicit.
Inclina cor meum in testimonia tua. et
non in auaritiam. Quid est inclinatum
ad aliquid cor habere. nisi hoc uelle.
Et noluit ergo. et orauit. ut uelit. Vo-
luit cum dicit. quia ipsam uolu. Ora-
uit autem ut uelit. cum dicit. inclina
cor meum. Hoc itaque orat. ut in ipsa uo-
luntate proficiat. Quid sunt autem
dei testimonia. nisi quibus ipse sibi
attestatur. Testimonium enim dei. appro-
batur aliquid. Nam iustificationes dei.
et mandata dei. et quecunq; nobis per-
suadere uult deus. suis testimoniis per-
suadet. Inque iste petit inclinari cor
suum. et non in auaritiam. Testimo-
nis quippe suis agit nobiscum deus.
ut eum gratis colamus. quod impe-

dit auaritia. radix omnium malorum.
Auaritia autem est. quando plus
petit quisque. quam satis est. Ipsa per-
homines per serpentem decepit. Quod
cepti non fuissent. nisi plusquam
petant. habere. et plusquam facti esse
uoluissent. Et quia plus quam
petant. habere uoluerunt. habere
quod acceperant. amiserunt. Cuius u-
tignum uentans que ubique dispersa
et inforensi iure deprehensum est. quod
institutum est. ut plus petendo causa
dat. id est. ut qui plus petierit quam
ei debetur. et quod ei debebatur. amit-
tat. Omnis autem a nobis circumcidit
auaritia. si gratis colatur deus. Ad
quod sanctum iob in agone temptatio-
nis. ipse prouocat inimicus. cum de il-
lo dicit. Nunquid gratis iob colit deum.
Putabat enim diabolus. quod in deo
colendo uir iustus cor inclinatum ha-
beret in auaritiam. et causa utilitatis
rerum temporalium. quibus eum di-
tauerat deus. uelut mercenarius et
pro tali mercede seruiret. Set quam
gratis deum coleret. temptatione ap-
paruit. Si ergo cor nostrum non habe-
mus inclinatum in auaritiam. deum
non colimus. nisi propter deum. ut sui
cultus ipse sit merces. et ipsum dili-
gamus in se ipso. et ipsum diligamus
in nobis. ipsum in proximis nostris.
quos diligimus sicut nosmet ipsos.
sive habeant eum. sive non habeant.
Quod quoniam ipso donante con-
tinetur nobis. ideo illi dicitur. Inclina

... et cetera. **A**uerte oculos
... habitantem. **I**uuis muniti cum
... **S**er xps qui ex hoc
... est ueritas. **I**psē est. et
... ueritate uiuificari. quia
... **I**psē enim ait. **E**go sum uia.
... et uita. **S**er nunquid quam
... in hoc mundo? **P**ossimus
... uanitatem? **S**er fortal
... honorat. ut non sit uita eius sub
... tibi omnia uanitas? **S**er in illo
... in quo se uiuificari petit. **I**ue q̄p
... non super solem tantum.
... ut adimpleret
... magis quam sub so
... non manet audiunt.
... **Q**ue factum sunt.
... super terram. **M**or
... uita uestra abscon
... **N**ec per hoc
... ubi est ueritas.
... ubi est ua
... **S**er uita hoc et aliter intelligi.
... **S**i oen
... **S**i autem neqm̄
... tenebre
... **I** ergo lumen quod uita ē.
... tenebre quante e
... magni interest. cum
... **I**gnis. cuius rei co
... **O**fficium
... non officio. ser sine
... **S**er licet non tantum
... quod facimus? **S**er

... ipse quod fac
... **H**os oculos
... **S**er facit
... **S**er ne in
... **I** est ne
... **I** aliqui. in ipso facto bono
... hanc uanitatem. **Q**ue ua
... uel fauor humane laudis.
... aliqua temporalis. **P**rop
... magna faciunt. **S**er uita
... uocem mercedem suam
... **N**on ergo sit uita. **S**er
... in laudibus hominum.
... temporalis. **S**er in
... temporales. **S**er
... **S**er potius quae
... **E**t hoc est quod
... **I** uita tua uiuifica
... **Q**ue non est uanitas. ser ueritas est.
... **I** uita quidem domini uiuifica
... **S**er cum
... **I** in omni quod agimus. nichil aliud
... **S**er qui est uia. et uita. atten
... **S**er bene ergo subditur. **S**er
... **S**er in timore
... **S**er profecto deus eloquium
... **S**er quibus dat
... **S**er non autem illi
... **S**er non enim acce
... **S**er iterum in
... **S**er enim consummata ca
... **S**er timorem. ser illius
... **S**er **S**er
... **S**er unq̄ casti
... **S**er timore.